

Broj:
Sarajevo, __.__.2017. godine

Na osnovu člana 26. stav 1. tačka 2. i člana 74. stav 1. Statuta Grada Sarajeva („Službene novine Kantona Sarajevo”, broj 34/08 – Prečišćeni tekst), Gradsko vijeće Grada Sarajeva, na 8. sjednici održanoj 25.10.2017. godine, primilo je k znanju

Informaciju o realizaciji programa mjera i aktivnosti na unapređenju kvaliteta života stanovnika grada Sarajeva u trećoj životnoj dobi

PREDSJEDAVAJUĆI GRADSKOG VIJEĆA

Igor dr. Gavrić

BOSNA I HERCEGOVINA
Federacija Bosne i Hercegovine
KANTON SARAJEVO
GRAD SARAJEVO
GRADONAČELNIK

Grad Sarajevo
City of Sarajevo

BOSNIA AND HERZEGOVINA
Federation of Bosnia and Herzegovina
CANTON OF SARAJEVO
CITY OF SARAJEVO
MAYOR

**Informacija o realizaciji programa mjera i aktivnosti na
unapređenju kvaliteta života stanovnika grada Sarajeva u trećoj
životnoj dobi**

Predlagač: Gradonačelnik Grada Sarajeva

*Obradivač: Gradska služba za lokalnu samoupravu
i razvoj grada*

Sarajevo, oktobar 2017. godine

Adresa: Hamdije Kreševljakovića 3, 71000 Sarajevo, Bosna i Hercegovina
Tel: +387 33 208 340, +387 33 443 050; Fax: +387 33 208 341
e-mail: grad@sarajevo.ba; web: www.sarajevo.ba

EYOF 2019
Sarajevo & East Sarajevo

Sadržaj

1. Uvod.....	3
2. Projekat “Sarajevo-zdravi grad-zdravlje za sve u 21. stoljeću“.....	4
3. Učešće Grada Sarajeva u članstvu IV i V faze Mreže zdravih gradova.....	5
4. Projekat „Aktivno i zdravo starenje“.....	6
5. Aktivnosti općina Centar Sarajevo, Novo Sarajevo i Novi Grad Sarajevo.....	6
6. Projekat „Unapređenje kvaliteta života i zdravlja osoba u trećoj dobi“.....	7

1. Uvod

Regionalni ured Svjetske zdravstvene organizacije za Evropu pokrenuo je 1987. godine projekat „Zdravi grad” s ciljem ostvarivanja djelotvornije integracije zdravlja u sve segmente razvoja urbanih cjelina putem jačanja interesa za *pozitivni koncept zdravlja*.

Zdravlje kao najveće individualno i zajedničko dobro uključuje fizičku, duševnu, socijalnu i okolišnu dimenziju življenja.

Aktivnosti usmjerene na razvoj svijesti i produbljivanje znanja u cilju razumijevanja pitanja zdravlja i kvaliteta života treba da budu sveobuhvatne, prepoznatljive, konzistentne i trajne.

Projektne timovi evropskih zdravih gradova su izrazito aktivno radili na razumijevanju i primjeni koncepta zdravlja u praksi.

Da bi se postiglo djelotvorno integrisanje zdravlja u svim segmentima razvijenih urbanih cjelina, nije dovoljno samo prihvatanje ovog koncepta, nego i aktivno sudjelovanje javnosti i svih koji kreiraju politiku i donose odluke.

Program zdravih gradova provodi se u šest regija Svjetske zdravstvene organizacije. Sa područja evropskih zemalja u ovaj program je kroz različite nacionalne, regionalne ili druge mreže uključeno više od hiljadu gradova, a najnapredniji gradovi su uključeni u članstvo Evropske mreže zdravih gradova.

Uspješni projekti zdravih gradova u Evropi aktivno su radili na izgradnji javne svijesti o sveobuhvatnom konceptu zdravlja.

Zahvaljujući ustrajnom radu na prihvatanju ovog koncepta i aktivnom sudjelovanju svih koji kreiraju politiku i donose odluke došlo je do promjene odnosa javnosti kada je u pitanju opće zdravlje stanovništva.

Osiguranje preduslova za optimalno zdravlje, uz ekonomsku i socijalnu pravičnost, od ključne su važnosti za razvoj urbanih sredina. Djelotvornost akcija za unapređenje zdravlja ovisi o suradnji među institucijama, organizacijama, različitim sektorima i službama, kao i različitim grupama iz svih oblasti života u gradu.

Svjetska zdravstvena organizacija (WHO) je donošenjem dokumenta "Zdravlje za sve u 21. stoljeću" dala osnovu za razvoj zdravlja i istakla ulogu podsticanja svih vidova direktne saradnje lokalnih zajednica kako bi se ostvarilo djelotvorno integrisanje i međuresorsko djelovanje zajednice u promociji zdravlja kroz stvaranje mogućnosti za prevenciju oboljenja i postizanje optimalnog stanja zdravlja.

Razumijevanje i praktična primjena tog koncepta su usmjereni ka podizanju svijesti o pitanju zdravlja i kvalitete života i praćeni su raznovrsnim, sveobuhvatnim, prepoznatljivim, konzistentnim i trajnim djelovanjem.

Partnerstvo lokalnih zajednica koje rade zajedno da bi promovisale dugoročni razvoj, a u okviru toga i unapređenje kvalitete života starih lica osnovni je motiv za djelovanje mreže Zdravi gradovi Svjetske zdravstvene organizacije (SZO). Zdravlje kao sveobuhvatni pojam koji uključuje fizičku, duševnu, socijalnu i okolišnu dimenziju nije obaveza samo zdravstva, odnosno zdravstvenih institucija.

Za postizanje djelotvornijeg integriranja zdravlja u ukupni razvoj je, uz deklarativno prihvatanje ovog koncepta, neophodno aktivno sudjelovanje javnosti u kreiranju politike i odlučivanju. Projekt "Zdravi grad" afirmiše holističku prirodu zdravlja, ukazujući na međuzavisnost fizičke, duševne, socijalne i duhovne dimenzije zdravlja.

"Zdravi grad" je dugoročni međunarodni razvojni projekat koji ima za cilj postavljanje zdravlja kao prioriteta djelovanja svih političkih faktora u evropskim gradovima, usvajanje i realizaciju sveobuhvatne lokalne strategije za zdravlje i održivi razvoj zasnovane na principima i dugoročnim ciljevima strategija "Zdravlje za sve za 21. stoljeće" i "Lokalni dnevni red za 21. stoljeće".

Održivi razvoj zahtijeva novi pristup u upravljanju zdravstvom, uvođenjem zdravstvenog aspekta u procese donošenja odluka u svim oblastima javnih politika. Razvoj ovog pristupa zahtijeva političko vodstvo, kreiranje i širenje znanja na sve oblasti od značaja za zdravlje stanovništva i pokretanje inicijativa kojima se promovira suradnja između sektora, dodjela sredstava i definiranje obaveza.

2. Projekat "Sarajevo-zdravi grad-zdravlje za sve u 21. stoljeću"

Nakon inicijative Gradskog vijeća o uključivanju Grada Sarajeva u projekt Svjetske zdravstvene organizacije "Zdravi gradovi-zdravlje za sve u 21. stoljeću" februara 2000. godine je u Gradu Sarajevu, otpočeo sistematski rad na promociji zdravlja.

Grad Sarajevo se priključio ovom projektu početkom 2002. godine.

Pokrenut je niz aktivnosti u smjeru unapređenja zdravlja i kvaliteta života stanovnika. Prije svega, Grad nastoji da se kroz gradske odluke i politike kreiraju novi i podrže postojeći edukativni sadržaji – od prevencije poremećaja u ishrani, različitih oblika ovisnosti, zaustavljanja porasta nezaraznih oboljenja do popularizacije aktivnog životnog stila za sve dobne skupine građana.

Kompleksna situacija u kojoj se nalaze građani u Sarajevu (ali i u cijeloj BiH)-društvena tranzicija, ekonomsko-privredna situacija, visoka stopa nezaposlenosti, rastuće siromaštvo, kriza socijalnih i kulturalnih normi, nedostatak različitih vrsta javnih servisa za pojedine specifične potrebe određenih kategorija, kao i kontekst marginalizacije i neravnomjerne zastupljenosti u hijerarhiji političke i ekonomske moći u društvu, povećava akumuliranje nezdravih stilova života.

Zdravstveno odgovorno ponašanje stanovništva je jedna od značajnih odrednica zdravlja. Ponašanje vezano za zdravlje predstavlja veoma kompleksan krug, koji je uvjetovan osobnim izborom, kao i socijalno-kulturalnim činiocima. Broj i vrsta oboljenja tokom životnog ciklusa, organizacija svakodnevnih aktivnosti te zadovoljavanje životnih potreba uvelike su predodređeni odlukama lokalnih vlasti koje kreiraju okvir za zdravstveno ponašanje.

Grad Sarajevo nastoji stvoriti preduslove za optimum općeg zdravlja, za ekonomsku i socijalnu pravičnost u pristupu zdravlju stanovnika svih gradskih područja te za sudjelovanje građana u svim segmentima ovog procesa, što je njihovo pravo i obaveza.

Do sada je zajedničkim naporima relevantnih institucija i organizacija u Sarajevu uspješno završeno pet faza provedbe evropskog projekta "Zdravi grad", a u toku je VI faza.

Uprkos ograničenim mogućnostima, Grad Sarajevo nastoji kreirati nove edukativne sadržaje za zdravstveno odgovorno ponašanje i podržati sve postojeće koji su doveli do poboljšanja nivoa zdravstvene odgovornosti stanovništva - od prevencije poremećaja u ishrani, različitih oblika ovisnosti, preko zaustavljanja porasta nezaraznih oboljenja pa do popularizacije aktivnog životnog stila za sve dobne skupine građana.

3. Učešće Grada Sarajeva u članstvu IV i V faze Mreže zdravih gradova

Odlukom o pristupanju IV fazi Mreže zdravih gradova Svjetske zdravstvene organizacije usvojenoj na sjednici Gradskog vijeća od 24. maja 2004. godine preuzete su obaveze za djelovanje na oživotvorenju ciljeva definiranih dokumentom SZO "Zdravlje za sve u 21. stoljeću".

Upravni odbor i Savjetodavni komitetet Mreže zdravih gradova Svjetske zdravstvene organizacije su 10. oktobra 2007. godine donijeli odluku kojom je Grad Sarajevo imenovan punopravnim članom IV faze Evropske mreže zdravih gradova SZO. Sarajevo je, sa izuzetkom Zagreba i Rijeke, tada bio jedini grad iz regiona jugoistočne Evrope, koji je kao punopravni član uključen u ovu asocijaciju.

Plan (aktivnosti na unapređenju) zdravlja stanovnika Grada Sarajeva usvojen na sjednici Gradskog vijeća 23. marta 2004. godine. Glavni cilj ovih aktivnosti je podrazumjevaio da "broj građana Sarajeva koji imaju zdrave navike u ishrani i fizički su aktivni trebalo bi da značajno poraste, bilo putem kvalitetnog informiranja i edukacije, bilo povećanjem prilika za prakticiranje zdravih načina života."

Regionalni ured Svjetske zdravstvene organizacije za Evropu, dodijelio je Gradu Sarajevu diplomu za doprinos razvoju pokreta zdravih gradova i uspješno sudjelovanje u IV fazi, kao i za doprinos razvoju misije ovog pokreta u Bosni i Hercegovini.

Prijem Grada Sarajeva u Evropsku mrežu zdravih gradova za V fazu zvanično je potvrđen na poslovno-tehničkoj konferenciji, održanoj u Sankt Petersburgu. Svjetska zdravstvena organizacija za Evropu, 21. juna 2012. godine obavijestila je Grad Sarajevo da je prihvaćena njegova prijava za pristupanje, s obzirom da su svi uslovi predviđeni propozicijama za prijem u ovu fazu ispunjeni.

Ovom činu je prethodila Odluka Gradskog vijeća Grada Sarajeva o pokretanju procesa uključivanja Grada Sarajeva u V fazu Evropske mreže zdravih gradova, od 22. februara 2011. godine. Grad se ovim obavezao da bude radni partner Svjetskoj zdravstvenoj organizaciji u razvoju znanja, sredstava i ekspertiza za ključna pitanja unapređenja zdravlja i kvaliteta života ljudi, posebno kad je riječ o stručnoj procjeni uticaja na zdravlje, te o zdravom urbanom planiranju i zdravom starenju.

Budući da je, uz Zagreb i Rijeku, Sarajevo bilo punopravni član Evropske mreže zdravih gradova iz ove regije, u toku 2011. i 2012. godine, donesni su potrebni akti za formiranje radnih tijela u Gradu i Kantonu Sarajevo, koja su se brinula o stvaranju podjednakih uvjeta i poduzimanju konkretnih mjera kako bi život naših građanki i građana učinili sigurnijim i humanijim. Također je učešćem predstavnika Sarajeva popraćen niz događaja od značaja za regionalnu saradnju u oblasti javnog zdravlja.

Putem projektnih aktivnosti zasnovanih na smjernicama dokumenta „Sarajevo zdravi grad-zdravlje za sve u 21. stoljeću“ i programa usvojenih od strane Gradskog vijeća, te drugih relevantnih dokumenata došlo je do realizacije aktivnosti usmjerenih ka poboljšanju zdravlja i kvaliteta života određenih grupa stanovnika grada Sarajeva. Sve aktivnosti su se odvijale u kooperaciji sa gradskim opštinama i javnim ustanovama.

Svjetska zdravstvena organizacija je dodijelila Gradu Sarajevu diplomu za rezultate ostvarene tokom djelovanja u V fazi Evropske mreže zdravih gradova.

U toku je **VI faza** projekta „Zdravi grad“ Svjetske zdravstvene organizacije.

4. Projekat „Aktivno i zdravo starenje“

Prema Evropskoj politici „Ciljevi zdravlja za sve u 21 stoljeću” u cilju 5 –„Zdravo starenje do 2020 godine“ osobe starije od 65 godina treba da imaju mogućnost da razviju svoj puni zdravstveni potencijal, te da budu društveno aktivne.

Ovaj cilj definiše da očekivano trajanje života treba biti usmjereno ka smanjenju pojave invaliditeta ili onesposobljenja kod osoba starijih od 65 godina, zatim da broj sposobnih i vitalnih osoba treće životne dobi treba povećati najmanje za 20 %,te da se teži ka 50% uvećanju broj ljudi sa 80 i više godina koji u kućnoj sredini uživaju nivo zdravlja koji im omogućava da zadrže autonomiju, samopoštovanje i mjesto u društvu.

Procenat učešća od 16,37 % osoba preko 65 života u ukupnom stanovništvu (što stanovništvo našeg grada i Kantona Sarajevo svrstava u kategoriju starog stanovništva)zahtjeva pozornost svih relevantnih sektora i institucija na ovom području.

Mada se problemima osoba treće životne dobi, umjesto javnih institucijau oblasti zdravstva kao i pitanjima vezanim za starenje i starost u gradu Sarajevu ciljano bave dvije socijalno - zdravstvene ustanove u javnom sektoru, malo je interesovanja za redovito i organizovano praćenje i pružanje podrške korisnicima ovakvih programa.

Iako problematika iz ove oblasti zahtjeva intersektorski pristup, adekvatno su uključeni samo zdravstveni i socijalni radnici. Naime, veoma često se ukupna problematika vezana za ovo područje prebaci na sektor nadležan za zdravlje i socijalno zbrinjavanje. Ustanova „Dom za stara i druga lica“ u Nahorevu i JU Centar za stara lica u Nedarićima su primjeri odgovornog i kvalitetnog zbrinjavanja i socijalizacije korisnika ovih institucija.

5. Aktivnosti općina Centar Sarajevo, Novo Sarajevo i Novi Grad Sarajevo

Na osnovu iskazane spremnosti Gradske uprave Grada Sarajeva i upućenog pisma podrške od strane Gradonačelnika od aprila 28.04.2009. godine, te uz angažovanje Vlade Kraljevine Holandije, Udruženje PJZ-PPH koje djeluje u oblasti javnog zdravlja, dobilo je iz programa MATRA određena finansijska sredstva za podsticanje jedinica lokalne samouprave za veći obim finansiranja projekata i programa usmjerenih ka razvoju vaninstitucionalne mreže za zbrinjavanje i njegu starijih osoba.

Općina Novo Sarajevo je prihvatila inicijativu da se u dijelovima grada Sarajeva sa većim procentom učešća stanovništva u trećoj dobi u postojećim prostorima kojima raspolažu lokalne zajednice dio prostora prenamijeni za dnevne centre za stara lica.

Uz podršku Općine Novo Sarajevo i Grada Sarajeva omogućeno je uspostavljanje prvog dnevnog centra za zdravo starenje u općini Novo Sarajevo. Realizacija radova na rekonstrukciji odabranog objekta je završena u prvoj polovini 2011. godine, te je centar u funkciji i otvoren za korištenje penzionerima. Centar za zdravo starenje Novo Sarajevo pruža različite vrste zdravstvene i socijalne usluge i skrbi za osobe treće životne dobi koji žive u općini Novo Sarajevo.

Svakog **01. oktobra** u godini obilježava se dan starih lica u svijetu. Grad Sarajevo je u skladu sa tim po prvi put u 2010. godini kroz organizovanje cjelodnevnog izleta za 300 građana u trećoj životnoj dobi na planinu

Igman obilježio Međunarodni dan starih osoba. Ovi izleti se organizuju svakog oktobra. Grad Sarajevo je i na ovaj način doprinijelo obogaćivanju aktivnosti namijenjenih stanovnicima Sarajeva u trećoj životnoj dobi, kao i stvaranju opće društvene atmosfere o odgovornosti za kvalitet života i zdravlje starijih građana.

Grad Sarajevo je bio obezbjedio povodom obilježavanja „**1. Oktobra dana osoba treće životne dobi**“ u 2016-toj godini 5000 KM, a u 2017-toj godini obezbjedio je 3000 KM, koje će se ravnomjerno rasporediti na postojeće Centre za zdravo starenje kao bi prikladno obilježili taj dan.

6. Projekat „Unapređenje kvaliteta života i zdravlja osoba u trećoj dobi“

Partnerstvo lokalnih zajednica koje rade zajedno da bi promovisale dugoročni razvoj, a u okviru toga i unapređenje kvalitete života starih lica, osnovni je motiv za djelovanje mreže Zdravi gradovi Svjetske zdravstvene organizacije.

Za postizanje djelotvornijeg integriranja zdravlja u ukupni razvoj nije dovoljno samo deklarativno prihvatanje ovog koncepta, nego i aktivno sudjelovanje javnosti u kreiranju politike i odlučivanju.

Na osnovu potpisanog ugovora između Grada Sarajeva i JP „Olimpijski bazen Otoka“ d.o.o. Sarajevo, u periodu od decembra 2009. do kraja decembra 2014. godine, realizovan je projekat u kome je učestvovalo u prosjeku je oko 130 penzionera mjesečno u dobi 65 ± 9 godina. Svi koji su s mjestom prebivališta u jednoj od četiri gradske općine su, nakon odgovarajuće pripreme, uključeni u program fizikalne rehabilitacije po dva puta sedmično, te su redovno dolazili na aqua aerobik i plivanje i to u tri grupe .

Grad Sarajevo u saradnji sa JU „Olimpijski bazen Otoka“, od novembra 2009. do 2015. godine je uspješno realizovao projekat „Tjelesno vježbanje kao faktor kvalitete života osoba starije životne dobi“. Svi penzioneri uključeni u program, dolazili su dva puta sedmično na aqua aerobik i plivanje u okviru projekta "Treća životna dob".

Nakon procjene zdravstvenog statusa i ljekarske ovjere kartona kandidata, kreirao se posebno prilagođen program vježbanja za svakog sudionika ponaosob. U saradnji sa Gradskom upravom, odnosno nadležnom službom, projekat su vodili članovi stručnog tima „Olimpijskog bazena Otoka“. Prije i poslije realizovanog programa, vršilo se testiranje kandidata kako bi se utvrdili ostvareni efekti.

Do sada je kroz ovaj projekat prošlo blizu hiljadu i pet stotina starijih osoba. Projekat se sufinansirao iz budžetskih sredstava Grada Sarajeva.

Ostvareni su i pojedinačni ciljevi koji su vidljivi kroz poboljšanje aparata za kretanje (koštano-mišićnog sistema), kao i poboljšanja aerobnih sposobnosti.

Pored programa vježbanja, profesori sporta i tjelesnog odgoja su putem usmenog izlaganja educirali kandidate o zdravoj ishrani i stilu življenja kao glavnim faktorima prevencije i unaprijeđenja njihovog zdravlja, a svi kandidati su educirani o važnosti tjelovježbe i ishrane s ciljem očuvanja i unaprijeđenja zdravlja.